

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**D. Bernardi Primi Clarævallensis Abbatis, Ordinis
Cisterciensium Antesignani, melliflui Ecclesiæ Doctoris
Sermones In Dominicis & Festa per annum**

Bernardus <Claraevallensis>

I. De pugna spirituali.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39254

inanem gloriam, sed honorem Dei, & fratrum utilitatem quærere studeamus.

Ante omnia sine murmuratione sint fratres, Fortè aliqui leve peccatum astimant murmurare : sed non hic, qui ante omnia monet esse cavendum *a*. Puto autem ne illum quidem leve reputasse, qui murmurantibus agebat *b*: *Non contra nos est murmur vestrum, sed contra Dominum*. Nos enim quid sumus? Sed ne illum quoque qui dixit *c*: *Non murmura veritis sicut quidam murmuraverunt, & perierunt ab exterminatore*. Illo nimirum exterminatore, qui positus est in hoc ipsum, ut à terminis beatæ illius civitatis arceat murmurantes, & longè faciat à finibus eius : cui dicitur *d*: *Lauda Hierusalem Dominum, lauda Deum tuum Sion, qui posuit fines tuos pacem*. Nihil enim commune habent murmur & pax, gratiarum actio & detractio, zelus amaritudinis, & vox laudis. Itaque in ore trium & talium testium stet hoc verbum, ut pestem istam murmurationis summo opere nobis noverimus esse cavendam.

Tres sunt quibus reconciliari debemus, hominibus, Angelis, Deo. Hominibus per aperta opera, Angelis per occulta signa, Deo per puritatem cordis. Nam de operibus quæ coram hominibus facienda sunt scriptum est: *Luceat lux vestra coram hominibus, ut videant vestra opera bona, & glorificent patrem vestrum qui in cælis est*. De Angelis dicit David *b*: *In conspectu Angelorum psallam tibi*. Occulta autem signa sunt gemitus, suspiria, usus ciliicii, & cætera poenitentia insignia, quæ Angelis placent. Unde est illud *c*: *Gaudium est Angelis Dei super uno peccatore poenitentiam agente*. Ut autem Deo reconciliemur, nec operibus, nec signis, sed puritate & simplicitate cordis indigemus. Scriptum est enim *d*: *Beati mundo corde; quoniam ipsi Deum videbunt*. Et illud *e*: *Si oculus tuus fuerit simplex, &c.*

PARABOLA I.

De Pugna spirituali.

Rex dives & præpotens Deus omnipotens filium sibi fecit hominem, quem creaverat, cui sicut puero delicato pædagogos delegavit legem, prophetas, cæterosque tutores & actores usque ad præfinitum tempus eius consummationis. Instruxit eum & monuit, Dominum paradisi constituens; omnesque thesauros gloriæ suæ ei ostendens & repromittens, si se non derederet. Et ne quid deesset bonis eius, etiam liberum arbitrium ei indulxit, ut bonum eius esset voluntarium, non coactum. Accepta licentia boni & mali, cœpit eum tædere bonorum suorum, à concupiscentia sciendi bonum & malum. Egressus igitur de paradiso bonæ conscientia, nova quærens quæ nesciebat, qui nulla adhuc nisi bona noverat, paternis legibus & pædagogis relictis manducavit de ligno scientiæ boni & mali contra vetitum patris : & abscondens se miser & fugiens à facie Do-

XVI.

a Philip. 2. b
b Exod. 16.
c 1. Cor. 10.

d Psal. 147.

XVII.

a Matth. 5.

b Psal. 137.

c Luc. 15. b

d Matth. 5. a
e Matth. 6. c

*Homo creatus
filius Dei.*

*Lib. arbitrio
donatus.
Curiositate ab-
ducitur.*

Sermones S. Bernardi.

E e e e

mini,

mini, coepit vagari puer insipiens per montes altitudinis, per valles curiositatis, per campos licentiae, per nemora luxuriae, per paludes voluptatum carnalium, per fluctus curarum saecularium.

*Concupiscen-
tia abstractus
& illectus,
per varia de-
sideria & pec-
cata voluta-
tur; Hinc ma-
le securus, &
mala consue-
tudine ligatus
tandem despe-
rat.*

Videns autem antiquus praedo lascivum puerum sine custode, sine rectore, procul a domo Patris vagantem, accessit, & pomula illa inobedientiae manu malae persuasionis ei porrigens; postquam consensum ab eo elicuit, aggressus est miserum, & in terram, id est, in terrena eum desideria praecipitans, pedesque, id est, mentis affectiones, ne refurgat, fortissimis ei saecularis concupiscentiae vinculis alligans, manusque operationis, & oculos mentis; misit eum in navim malae securitatis, & flante vehementer vento adulationis, transfexit eum in longinquam regionem dissimilitudinis. Veniens ille in regionem non suam, venalis factus est omnibus, qui praetergrediuntur viam. Discit porcos pascere, filiquas porcorum manducare, dediscit omnia quae didicerat, & discit quae nesciebat, servilia scilicet opera. Vinciturque in desperationis carcere, ubi in circuitu impii ambulat, in mola impietatis circuitio cogitur molere emolumenta malae conscientiae. Proh dolor!

*Deus a. vo-
lens reducere
& salvare
perditum.
Mittit servos
suos ad eum
reducendum;
Timorem qui
urgeat.*

Et ubi nunc est Pater ille potentissimus & dulcissimus atque liberalissimus? Nunquid potest oblivisci filium uteri sui? Absit, absit. Non obliviscitur, sed miseretur, dolet & conqueritur de absentia & perditione filii sui. Mandat amicis, sollicitat servos omnesque suscitavit ad requirendum eum. Unus servorum *Timor*, ad imperium Domini, filii fugitivi vestigia prosequens, in profundo carceris invenit filium Regis carnalibus peccatorum sordibus oblitum, vinculis & catenis malae consuetudinis ligatum, miserum & amentem, in miseris securum & ridentem. Quem verbis & verberibus urgens ut exiret & rediret, tanta miserum confusione dejecit, ut sicut morti jam vicinus jaceret, & adhæreret in terra venter eius. Egressus è vestigio alius cui nomen *Spes*, vidensque filium Regis à timore non erutum, sed obrutum, sed dejectum, accessit leniter, & suscitans de terra inopem, & de stercore erigens pauperem, levansque caput eius, & coacta in unum consolationis veste, oculos eius detergens & faciem: *Heu*, inquit, *quanti mercenarii in domo Patris tui abundant panibus, tu autem hic fame peris?* Surge, obsecro, & vade ad patrem tuum, & dic ei: *Pater, fac me sicut unum ex mercenariis tuis.* Tunc ille tandem vix ad se modicum reversus: Tu ne es, inquit, *Spes*? Et quomodo Spei introitus potuit patere in tantum & tam horribile profundum desperationis meae?

*Et spem qua
trahat & a-
nimet.*

*Perditus inci-
pit respirare.*

*[Sed adhuc ter-
giversatur &
trepidat pa-
vore mala con-
scientiae.*

Ego ego, inquit, sum *Spes* à Patre tibi transmissa, te adjutura, te non desertura, donec te introducam in domum patris tui, & in cubiculum genitricis tuae. Et, ô inquit ille, dulce levamen laborum, dulcis consolatio miserorum! ô una & non infima de tribus cubiculi regis assistricibus, vides

carceris

Parabola de pugna spirituali. 773

carceris mei profundum immane ! vides vincula, quæ tamen ad ingressum tuum iam maxima ex parte dirupta sunt & dissoluta, vides conceptivorum meorum immanem multitudinem, fortitudinem, velocitatem, astutiam : & quis tibi locus hic ? At *Spes*, ne timeas, inquit, qui nos adjuvat, misericors est : qui pro nobis pugnat, omnipotens est : pluresque sunt nobiscum quam cum illis. Super hæc omnia, adduxi tibi à Patre missum equum *Desiderii*, cui cum insederis, me duce ab his omnibus securus proficisceris. Dixit, & mollibus *stramentis* piæ devotionis submissis, & bonorum exemplorum *calcaribus* additis, equo *desiderii* imposuit filium Regis, sed frenum defuit, tanta erat festinatio fugiendi. Illico equus currit infrenis, trahit spes ante. Timor autem retro verberibus urget & minis. Tunc videntes hoc turbati sunt principes Edom, robustos Moab obtinuit tremor, obriguerunt omnes inhabitatores Chanaan. Erruat super eos formido & pavor in magnitudine brachii tui, fiant immobiles quasi lapis donec pertransseat filius tuus Domine, filius tuus iste quem possedisti. Sed cum sic ferantur præcipites, effugiunt quidem, sed non sine periculo : quia sine modo, sine consilio.

Propter quod à Patre transmissa accurrit *Prudentia*, una de summis principibus palatii, in comitatu amicam habens *Temperantiam* : & tenens currentes. *Parcius*, inquit, obsecro parcius : dicit enim Salomon. *Qui festinus est, pedibus offendit*. Si sic curritis, offenditis : si offenditis, caditis : si caditis, filium Regis, quem suscepistis liberandum, inimicis redditis. Nam si ceciderit illicò manus eorum erit super eum. Hæc dicens, *Frænum Discretionis* imposuit fervido illi equo *Desiderii*, ejusque habenas *Temperantiæ* regendas commisit. Cumque *Timor* retro de vicinia & virtute inimicorum, & tarditate fugæ causaretur : Vade inquit *Prudentia*, retro Satana, scandalum es nobis. Fortitudo & laus nostra Dominus, & factus est nobis in salutem. Et ecce *Fortitudo* miles Domini egregius accurrens per campum *Fiduciæ*, extracto gladio lætitiæ. Nolite, inquit, turbari, plures nobiscum sunt quam cum illis. Tunc *Prudentia* curiæ cœlestis assueta consilijs. Cavete, inquit, obsecro, quia hereditas illa, ad quam in initio festinatur (sicut dicit Salomon) in fine benedictione carebit. Proficiscimini igitur non tam festinanter quam prudenter. Inimici enim non sunt in itinere, sed juxta iter scandalum solent ponere in bivis & trivis, & viarum anfractibus. Præcedam itaque : vos autem tenete viam Iustitiæ : & velociter introducemus vos in castra *Sapientiæ* quæ jam non procul sunt à nobis. *Sapientiæ* enim est, de qua dicitur ; *Cor cupiscens sapientiam discet iustitiam*.

Sic itaque dum viam carpunt, urget *Timor*, *Spes* trahit, munit *Fortitudo*, *Temperantia* moderatur, providet & instruit *Prudentia*, ducit & perducit *Iustitia*, appropinquat filius Regis castris *Sapientiæ*. Quæ novi hospiti-

Eeeee 2

tis au-

Spes eum erigit, & offert Equum desiderii cū stramentis devot. & calcaribus bonor. Exempla.

Hinc fuga, sed præcepto ob frenum defectum. Exod. 15.

Vnde submittitur consiliarius i. e. Prud. habens secū comitem Temperant.

Prov. 19. d Illa imponit frenum discretionis hæc habenas moderaturq

In auxiliū accurrit generosus miles, Fortitudo.

Prov. 20. Sed Prud. monet caute ambulare per viam Iustitiæ.

Demum appropinquat castris Sapientiæ Sap. 63

*Quæ fossa Hu-
militatis & mu-
ro Obedientiæ
munita sunt.
Intromittitur
Fil. Reg. per
portam profess.
à janit. provi-
do.*

*Et duce Sapi-
entiâ ad eius
Arcem perdu-
citur.*

*Ibique cum
gaudio excipi-
tur.*

Psal. 106.

*In angustiis ad
Regem pro au-
xilio Legatus
mittitur Ora-
tio.*

*Insidens Equo
Fidei.*

tis audito adventu, præoccupat eum, qui se concupiscit, occurrit & ostendit se in viis hilariter. Fossa verò profundæ *Humilitatis* castra cingebat; super quam fortissimus & pulcherrimus murus *Obedientiæ* ædificatus caelos penetrabat, quem bonorum exemplorum historiæ undique depictæ mirabiliter decorabant. Ædificatus autem erat cum propugnaculis: mille clypei ex eo dependebant, omnis armatura fortium. Porta *Professionis* omnibus patens. Ianitor in limine dignos inducens, & indignos abiciens. Præco super portam clamans: Si quis diligit sapientiam, ad me declinet, & eam inveniet: & eam dum invenerit, beatus est si tenuerit eam. Huc filius Regis, occurrentis sibi *Sapientiæ* ducatu introductus, immò ulnis deportatus, familiæ regię vallatus obsequiis, ad mediæ civitatis Arcem perducitur, ubi ipsa ædificavit sibi domum, excidit columnas septem, subdidit sibi gentes, superbiorum & sublimium colla propria virtute calcavit. Ibi collocatur in lecto *Sapientiæ*, quem ambiunt sexaginta fortissimi ex fortibus Israel, uniuscujusque ensis super femur suum. Adest David in tympano & choro, in chordis & organo: cæterique cœlestis curiæ paranymphe gaudentes & exultantes magis super uno peccatore pœnitentiam agente, quàm super nonaginta novem justis, qui non indigent pœnitentia.

Et ecce veniens ab Aquilone ventus turbinis & ignis involvens totam concussit domum, *Sapientiæ* castra turbavit. Egressus est enim Pharaon cum curribus & equitibus, persequens fugientem Israel. Cogitaverunt etiam unanimiter simul adversus eum, testamentum disposuerunt tabernacula Idumæorum & Ismaelitæ, Moab & Agareni, Gebal & Ammon & Amalech, alienigenæ cum habitantibus Tyrum. Etenim Assur ille magnus exterminator diabolus venit cum illis. Quid multa? Obsessa est civitas, jam surgunt tentationum machinæ, urget undique inimicus ille, in insidiis draco, in aperto leo cogit socios, ignes injicit, perfodit muros; bella suscitât, insidias submittit, totius urbis minitans excidium. Intus verò timor & angustia, & à vehementi & improvise hostium impetu omnes turbati sunt, & moti sunt sicut ebrius, & omnis sapientia eorum devorata est, & clamaverunt ad Dominum cum tribularentur. Curritur ad arcem *Sapientiæ*, mala nunciantur: consilium quæritur. Reversa enim ad se Prudentia consulit sapientiam, quid facto opus sit. Illa accelerandum testatur, & Regis summi quærendum consilium. Et quis, inquit, ibit nobis? At *Sapientia*, *Oratio*, inquit. Et ne moram faciat in eundo, ascendat super equum *Fidei*. Quæsitâ diu *Oratio*, & in tanto tumultu vix tandem inventa adest: ascendit super equum *Fidei*, proficiscitur per viam cœli, nec cessat donec intret portas Domini in confessione, atria ejus in hymnis. Et sicut familiare mancipium cum fiducia accedens ad thronum gloriæ

Parabola de Pugna Spirituali.

775

gloriæ eîi exponit necessitatis suæ negotium. Audito Rex filii periculo conversussad confortem regni sui Charitatem: O, inquit, quem mittam, & quis ibit nobis? At illa, ecce ego, inquit, mitte me. Tunc rex: Prævalens, inquit, prævalebis, & liberabis eum, egredere, & fac ita. Illico egressam à facie Domini reginam cœli, *Charitatem* tota comitatur militia cœlestis: veniensque & descendens in castra, virtute & lætitia præsentia suæ illico omnia exhilaravit, commota composuit, turbata pacavit. Reddita est miseris lux, timidis fiducia. Redit coram *Spes* quæ pene aufugerat, Fortitudo quæ pene corruerat. Resumit constantiam tota sapientiæ militia.

Rex mittit Reginam, Charitatem omni cœlesti militiâ stipatam.

Inde afflictis solatium & gaudium.

At inimici civitatem obsidentes, quænam est, inquiunt, exultatio in castris? Non fuit tanta exultatio heri & nudius tertius. Væ nobis, venit Deus in castra: væ nobis. Fugiamus Israellem: Deus enim pugnat pro eis. Sic fugientibus inimicis, gratiæ Dei *impetus lætificat civitatem Dei, sanctificavit tabernaculum suum Altissimus. Deus in medio eius, non commovebitur, adiuvabit eam Deus mane diluculo. Conturbata sunt gentes, & inclinata sunt regna: dedit vocem suam, mota est terra. Dominus virtutum nobiscum: susceptor noster Deus Jacob.* Suscipiens ergo puerum Dei, pterum suum regina *Charitas* evexit ad cœlum, Patrique Deo repræsentavit. Cui Pater placidus ac serenus occurrens, *Cito* inquit, *proferte stolam primam, & induite illum, & date annulum in manu eius, & calciamenta in pedibus eius. Et producite vitulum saginatum, & occidite illum. Epulari enim & gaudere oportet, quia iste filius meus mortuus fuerat & revixit, perierat & inventus est.*

Sed hostibus metus & confusio.

Psal. 45.

Luc. 15. Demque filius representatur Patri; & induitur stola gloria.

Nota hic quatuor in pueri nostri liberatione. *Primò* pœnitentiam, sed fatuam. *Secundò* fugam, sed temerariam & irrationabilem. *Tertiò* pugnam sed trepidam & meticulosam. *Quartò* victoriam validam & sapientem. Quæ omnia in uno quolibet fugiente de sæculo invenies. *Primò* enim est egens & incipiens: *postea* præceps & temerarius in prosperis: *deinde* trepidus & pusillanimis in adversis: *postremo* providus & eruditus & perfectus in regno charitatis.

PARABOLA II.

De Pugna Spirituali.

INter Babylonem & Hierusalem nulla pax est, sed guerra continua. *Habet unaquæque civitas regem suum. Rex Hierusalem Christus Dominus est, rex Babylonis diabolus. Et cum alterum in iustitia, alterum in malitia regnare delectet, rex Babylonis quos potest de civibus Hierusalem per ministros suos, scilicet spiritus immundos seducere, ut servire eos faciat iniquitati ad iniquitatem, in Babylonem trahit. Unde dum unum de civibus suis constitutus speculator super muros Hierusalem trahi cerneret,*

Bellum inter Babylon. & Hierusalem Duo Rege adversarij Christus & Diabolus. Civis Hierusalem cap.

Eeeee 3

nun-